

Спалене літо

Тарас Прохасько

День перший

Щось змінилося. Вже все інакше, як вчора. Літо раптом стало кінцем літа. Дощ, зовсім не літній, а дрібновітрянний, закінчиться, здається, вже восени. І нерівності кори каштанів — як химерні русла дощових річечок.

Перегородивши таке русло пальцем, я не спинив води — вона знайшла іншу дорогу.

Але я впіймаю цю осінь. Вона не вивернеться від мене.

Я відчув її ще на початку літа. Тоді було літо сухості. Адже у літі багато літ. Тепер тяжко сказати — що я відчув. Але я казав — осінь вже незабаром, вона вже десь тут, хоч її трошки.

Мені відповідали: звичайно, осінь незабаром, але хай мине літо; будеш мати осінь. А я знов — осінь можна мати і влітку.

Наймусівніше — цей період літа, коли не знаєш вранці, чи почалося вже щось зовсім інше.

Сьогодні, здається, почалося.

День другий

Існує мислення, неможливе без запахів. Або: існує мислення, чиїми категоріями є запахи. Або є такий тип мислення, де думка — запах, запах — думка.

Якщо є таке мислення — запашне мислення, — мусить бути десь філософія, для якої запах — категорія і положення.

От і сніп божого деревця, що пролежав цілий рік на шафі, пахнув лиш порохом, раптом знову вернувся до свого власного запаху. Або: одного ранку (це сьогодні) запах божого деревця опанував усім: цілий сніп його перестав пахнути порохом, як було зимою, весною і літом.

Це справді тавро осені.

Але що таке осінь? Осінь — привид.

Або: осінь — привід.

Або: осінь — це провід.

В кожному разі ми хотіли попрощатися. Наперед вибрали маленький підміський ресторанчик (маленький лісовий ресторанчик). Хотілося думати, що стіни з чистого дерева пронизані випарами смажених грибів. До них — темне пиво.

Ми приїхали двоє на авті. Я провадив, бо вона хотіла багато курити. Грибами, розмоченими і розкришеними, пахло все повітря, що охоплювало нас поза автом. Ті слуги повітря виривалися неперервними з тунелів, які можна було простежити аж до повної темряви лісового муру.

В ресторані запах грибів обірвався. Але ми їли так багато, що не встигли попрощатися.

Бо вважається, що прощатися — це говорити, а не разом їсти.

А потім дощ не припинявся. Ми сиділи в авті, відчинивши двері, загорнулися у картаті пледи і говорили. Вона трусила на плед стільки попелу, що розпорошилася якась така сіра пляма, в якій можна було побачити не менше, ніж у вилитій з філіжанки кавовій гущі.

Ми опустилися у відвертості аж до дитинства.

Або: ми піднялися у своїй відвертості аж до дитинства.

Дощ заливав вікна. Осінь хотіла погасити літо вщент. Я не витримав. Вибіг під дощ і поклав на скло цілу долоню. На одну хвилю потік спинився нижче долоні. Я побачив її як червону цятку, потім — як білу пляму. Потім побачив усю. Як крізь діафрагму фотоапарата. Або: як ясну акварель. Вона дивилася на мене і, певно, посміхнулася. Але того я вже не міг бачити, бо вода перелилася через руку і вже не відсту пала. Вода перемогла, як вранці. Але вчора вранці.

Ми поїхали до міста.

Фройд би все зрозумів.

Або: лиш Зігі Фройд знав би, про що ми не говорили по дорозі.

Або: професор Фройд знав би, про що питати завтра. Але з кожної фрази про Фройда впливало зовсім не те, що було з нами в місті.

Ми приїхали прямо на вокзал. Вона поїде поїздом через Карпати й інші гори.

День третій

Мабуть, я б відчув зближення і вересня 1914 року, і вересня 1939 року. Бо чомусь настирливо передчуваю цей вересень.

Але тепер я маю роман з вулицею.

Або: вулиця фліртує зі мною.

Цілий день я провів з нею. Від холоду подошової порожнечі ранку до переповненого людьми віддзеркалення мучивного, мало не осіннього сонця у блискучій від тисяч попередніх стежок бруківці.

У цієї вулиці натура латиноамериканки. Вона — авеніда. Вона лиш цілий день п'є каву. Вона так заповнює безсен совність. Кава — її сенс.

Або: її сенс — кава.

Або: кава — засіб — мета, мета — кава.

Або: кава — кава — кава...

День четвертий

Хронологія — річ непотрібна. Навіть для мого щоденника. Я просто хочу запам'ятати кожную риску. Цього досить, щоб обійтися без дат.

Більше нічого не вловив із сьогоднішнього дня. Бо як можна вловити підступи осені.

День п'ятий

Вона прислала мені магнітну стрічку. Там сказано те, що вона не спромоглася сказати вголос. Те, що б знав Зігі Фройд.

Вона ще не знає, що неспроможність сказати вголос не замінить ніщо. Але я слухаю її голос. Я їй якось допоможу багато чого зрозуміти.

Добре допомагати мудрим жінкам — вони знають, хто їм допомагає.

Або: добре рятувати мудрих жінок — вони завжди пам'я тають того, хто рятує.

Хіба може в кінці літа статися горіхопад? А тепер стався. Значить, це вже не кінець, а початок.

Болить голова: мої домашні мурашки кудись переби раються. Може — шукають, де зимувати, А може — зби раються за Карпати й інші гори. Вони звикли до неї.

День шостий

Приснився вірш. Це після вчорашніх горіхів.

Чорним горіхом небо,
здається, розколеться — буде крик,
а здається, ми так, як незабаром буде
повні жмені різних горіхів
і ще кілька там на лавці.

Це ті неба, що були колись вгорі.

Докинь ще чорне,
здається, розкришиться — буде крах.

День сьомий

Я піду пішки через Карпати. Я сплю цей міст.

Або: я сплю це літо.

Я сплю ці папери. Я хочу навечно запам'ятати спокусу осінніх гір. Сухість випаленої сонцем трави, крихкість перегрітого моху, запах подушених ожин. І з цим прийти до неї.

Сплю літо — мені бракує її, як осені. Коли палять літо, є осінь. Буде осінь — буде вона. Вона сказала, що буде восени. А це — хіба не осінь.

Нема лиш диму і попелу. Як палення листя на вулицях пізніми осінніми вечорами, коли не видно ні диму, ні попелу, але яскраво уявляєш собі хмари диму, що шарпають темряву розвіяними іскрами, і попіл, цілі гірки попелу, який ще довго зберігає форму листя.

День восьмий

Я ж учора до самої ночі просидів з авенідою. Її вечір пахнув жінкою, намащеною на ніч кремом. Обіцяв прийти сьогодні зранку на каву.

Там, де я п'ю каву, було так накурено, що я опинився у п'їтмі. Якась непрозора прірва. Але вона мене побачила з іншого кінця пивниці. Так, як я побачив її крізь воду. Лиш я, мабуть, нагадував ґравюру.

Вона перейшла до мого стола зі своєю філіжанкою і сіла поруч. Вона дослухала до кінця власне ж послання на магнітофоні. Лиш тоді почала говорити. І спитала, чи в мене нема сигарети. Вона вміла питати такі речі зовсім не банально. Але я не курю. Та сигарета в мене є. Я тримаю в кишені одну з її сигарет ще із залитого водою авта.

Ми скуримо її разом. Я хотів би покурити після неї. Але вона обов'язково захоче хоч раз затягнутися після мене. Так ми вперше торкнулися губами. Ми таки спалили літо.

Тим більше, що до мого берета прилип жовтий листочок.

Тепер я спалю свої папери. Я попросив запальничку. Лиш напишу ще одну фразу.

Хоч пали, хоч не пали — літо є тим, що не забувається.

Теперот палю. Бо вже осінь.